

Forprosjekt i Sortland Havn:

Maritim sirkulær havnesatsning

Sluttrapport - mai 2026

Bakgrunn og formål med prosjektet

Sortland Havn KF

"Den effektive veien mellom land og sjø

Bakgrunn:

Sortland Havn går inn i en fase der framtidige investeringer og drift må tilpasses krav om lavere utslipp og bedre ressursbruk. Dette krever konkrete valg, godt samarbeid med næringslivet og tydelig planlegging.

Forprosjektet skal legge et praktisk grunnlag for videre utvikling av havnen – med tiltak som reduserer miljøbelastningen, støtter nye typer aktivitet og bidrar til verdiskaping i regionen, samtidig som Sortland Havn styrker sin rolle i en mer framtidsrettet maritim sektor.

Formål:

Formålet med forprosjektet er å finne konkrete tiltak som gjør at Sortland Havn kan utnytte arealer, infrastruktur og ressurser bedre, og samtidig styrke visjonen om å være Norges mest innovative, effektive og grønne havn. Prosjektet skal kartlegge hvordan havnen kan utvikles som en industrihub, der virksomheter samlokaliseres og samarbeider om bruk av avfall, biprodukter og overskuddsressurser.

Målet er mer effektiv drift, lavere miljøbelastning og bedre tilrettelegging for nye og eksisterende aktører i havnen.



Gjennomføring:

1. Innsikt- og gapanalyse for sirkulære løsninger i Sortland Havn
2. Kartlegging av samarbeidsmuligheter og partnerskap
3. Kompetansesamling med presentasjon av funn
4. Sammenstille identifiserte aktiviteter og prioritere etter modenhet og potensial
5. Sluttrapport for videre utvikling av sirkulære aktiviteter i Sortland Havn

© BDO

BDOs rolle, metodiske avgrensinger og forbehold

Rolle

BDO har bistått Sortland Havn med å kartlegge mulighetsrommet for sirkulære løsninger i Sortland Havn. BDO har hatt det overordnede prosjektansvaret og ledet prosessen fra oppstart til ferdigstilt rapport – inkludert prosjektplanlegging, gjennomføring av intervjuer og workshoper, analyser og fasilitering av kompetansesamling.

I løpet av prosjektperioden er det gjennomført prosjektmøter, samlet og systematisert innsikt, gjennomført dokumentstudier, koordinert og gjennomført intervjuer, og trukket på tverrfaglig ekspertise fra egne fagmiljøer innen bærekraft, offentlig sektor og næringsutvikling. Arbeidet har vært preget av en dynamisk og inkluderende tilnærming, med løpende dialog med relevante interessenter og aktører fra i og rundt Sortland Havn.

Kunnskapsgrunnlaget er utarbeidet av BDO sitt dedikerte team for bærekraftstjenester og samfunns- og næringsutvikling.

Metodiske avgrensinger og forbehold

Denne rapporten har som formål å dokumentere prosjektets prosess, oppsummere sentrale analyser og vurderinger, samt gi Sortland Havn et faglig grunnlag for videre beslutninger knyttet til utvikling av Sortland Havn og Nye Sortland Havn og Næringspark. Rapporten er basert på tilgjengelig informasjon per mai 2026 og gjenspeiler det kunnskapsgrunnlaget og vurderingene som forelå i prosjektperioden.

BDO gjør oppmerksom på at vi ikke kan garantere for fullstendigheten eller nøyaktigheten i all informasjon som er benyttet i analysene. Våre vurderinger bygger i hovedsak på data, innsikt og dokumentasjon fra Sortland Havn, offentlige kilder, dialog med næringslivsaktører, og innhentet informasjon fra relaterte prosjekter i regionen. BDO har ikke foretatt egne tekniske, juridiske eller finansielle analyser for å verifisere estimater eller tredjepartsdata, og eventuelle feil eller mangler i grunnlagsdataene kan ha påvirket resultatene.

Rapporten er ikke ment å gi en uttømmende vurdering av faktisk lønnsomhet eller effekt av konkrete tiltak, men skal støtte Sortland Havn i å arbeide mer systematisk med sirkulære aktiviteter som skal styrke Sortland Havn sin sirkulære havnesatsing.



© BDO











01

Innledning
Rammeverk og metodikk for arbeidet

02

Det store bildet
Internasjonale, nasjonale og regionale føringer, trender og rammebetingelser som påvirker sirkulære initiativer

03

Innsiktsanalyse
Forståelse av pågående og potensielle sirkulære aktiviteter

04

Beskrivelse av nøkkelaktiviteter
Videre beskrivelse av utvalgte nøkkelaktiviteter som speiler innspill og funn fra innsiktsarbeidet

05

Veien videre
Anbefalte første steg i arbeidet med maritim sirkulær havnesatsning

© BDO



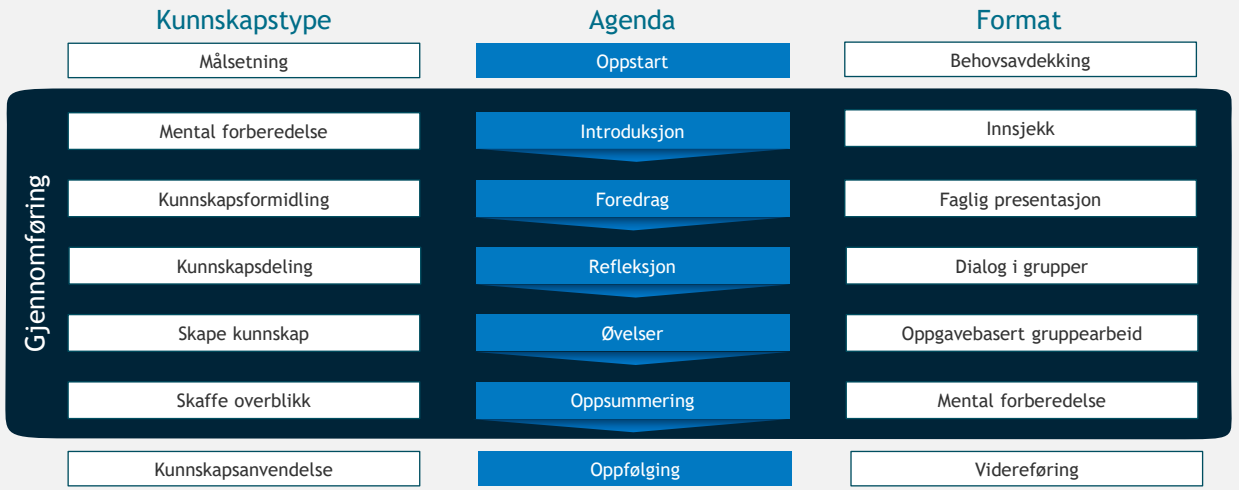
01. Innledning

Involvering av interessenter - kartlegging gjennom intervjuer og workshops

Intervju:
I intervjuene med sentrale aktører var det viktig å få tilgang til ulike perspektiver og å forankre formålet med arbeidet hos nøkkelinteresser. Intervjuene ble gjennomført som semistrukturerte samtaler, uten faste spørsmål eller svaralternativer. Tema og spørsmål ble sendt ut på forhånd, slik at intervjuobjektene fikk mulighet til å forberede seg. Temaene ble tilpasset hver informant, og det ble lagt til rette for innspill og diskusjon. Intervjuene ble gjennomført enten én-til-én eller som gruppeintervjuer, ledet av en erfaren fasilitator som styrte dialogen og dokumenterte sentrale funn.

Workshops:
Workshopene ble gjennomført i tråd med det samme konseptet som intervjuene, med en metode som var skalerbar og tilpasset behovene til den enkelte enhet. I forkant ble målsetting og ambisjon for hver workshop fastsatt i samråd med arbeidsgruppen og styringsgruppen, for å avklare hvilke temaer som var særlig relevante. Det ble også benyttet spørsmålsinnsamling, der deltakerne ble invitert til å sende inn spørsmål de ønsket svar på, noe som bidro til tydelig innhold og riktig fokus.

BDO la til rette for bred medvirkning og involvering i workshopene, og benyttet sin erfaring med fasilitering av større grupper for å sikre aktiv deltakelse. Kartleggingsarbeidet ble gjennomført med en forskningsbasert tilnærming, der den trinnvise prosessen er illustrert i figuren nedenfor.



Figur: BDOs forskningsbaserte tilnærming til gjennomføring av workshop med formål å kartlegge kunnskap og kompetanse.

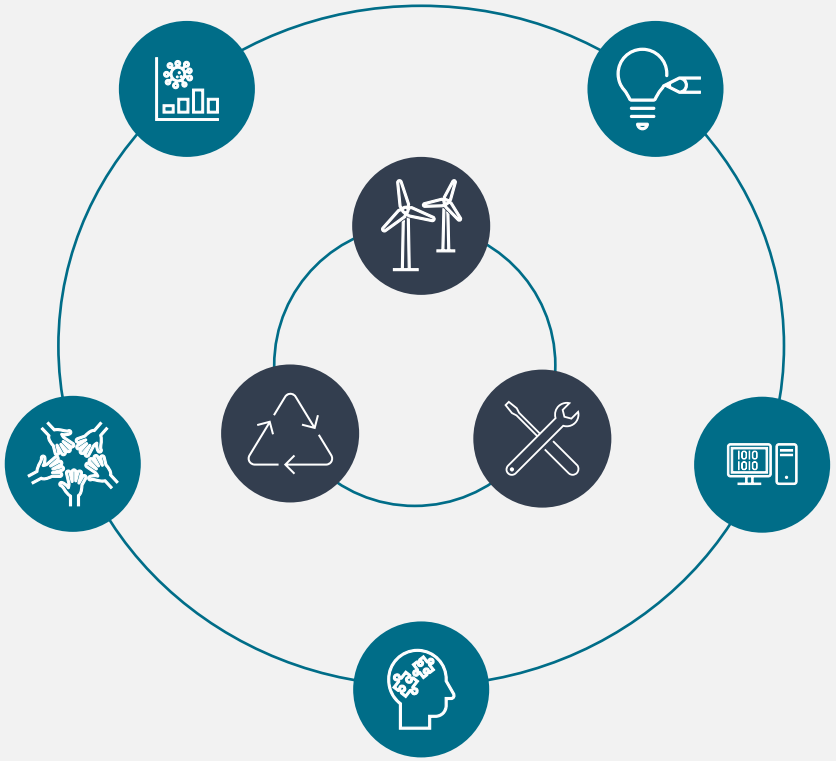


© BDO

Rammeverk for sirkulær økonomi

Tilnærmingen til sirkulær økonomi ble basert på rammeverket fra Circle Economy, som beskriver hvordan produkter, materialer og ressurser kan holdes i bruk lengst mulig. Formålet var å redusere avfall, forbedre ressursutnyttelsen og etablere lukkede kretsløp med både miljømessige og økonomiske gevinster.

I kartleggingsarbeidet ble åtte definerte kriterier lagt til grunn som avgjørende for å realisere sirkulære effekter i industrielle prosjekter. Samarbeid mellom aktører, samlokalisering og design for sirkularitet ble vurdert som særlig sentrale, og var førende for analyser og vurderinger i prosjektet.



*Kilde og figur: **Rammeverket fra Circle Economy***

1. Prioriter fornybare ressurser
Bruk fornybare ressurser ved produksjon av varer og tjenester. Det gjelder både fornybare materialer, fornybar energi og gjenbruk av vann.

2. Ivareta og forleng levetiden på det som allerede er produsert
Utnytt produkter som allerede er produsert på en bedre og mer langsiktig måte. Det må bli lettere å vedlikeholde, reparere og oppgradere.

3. Bruk avfall som ressurs
Bruk avfall som en kilde til nye ressurser. Utvinn avfall for gjenbruk og gjenvinning, istedenfor å ta i bruk nytt råmateriale.

4. Innovér forretningsmodellene
Vurder muligheter for å skape større verdi og samkjøre insentiver ved å utforske nye forretningsmodeller som bygger på samspillet mellom produkter og tjenester.

5. Samarbeid for å skape felles verdier
Samarbeid med aktører i hele verdikjeden / verdi-nettverket. For eksempel samarbeid med industrien, kunder, lokale og nasjonale myndigheter og interne interessenter.

6. Design for sirkularitet
Ivareta et systemperspektiv i designprosessen. Bruk holdbare materialer og design for optimal levetid og fremtidig bruk.

7. Ta i bruk digital teknologi
Optimalisere ressursbruken i verdikjeden. Data, digital teknologi og digitale plattformer kan benyttes til å skape innsikt i hvordan materialer brukes samt styrke samarbeidet mellom aktørene i verdikjeden.

8. Utvikle og styrke kunnskap
Utvikle forskning, strukturere kunnskap, oppmuntre til innovasjonsnettverk og formidle funn med integritet.

© BDO



02. Det store bildet

Hvordan påvirkes Sortland Havn?

EUs Green Deal er verdens mest ambisiøse tiltaksprogram og skal bidra til at Europa blir verdens første klimanøytrale kontinent innen 2050

Konsekvensene av klimaendringene og overforbruket av jordas ressurser har fått flere globale samfunnsledere og myndigheter til å sette ned tiltak for å bremse og forhåpentligvis reversere denne utviklingen. Et av disse tiltakene er EUs Green Deal som skal være et rammeverk med mål om bli verdens første klimanøytrale kontinent innen 2050.

Hensikten med EUs Green Deal er å sikre økonomisk vekst med så lav ressursbruk som mulig, og samtidig som vi ivaretar et globalt perspektiv hvor ingen personer eller steder etterlates. Dette omtales som verdens mest ambisiøse tiltaksprogram hvor bedrifter og innbyggere skal støttes til å drive det grønne skiftet. Det vil kreve stor omstillingsevne, men vil også gi muligheter for norsk industri.

I forlengelsen av EUs Green Deal har Statkraft lansert energirapporten, *Green Transition Scenarios*. Rapporten gir et innblikk i hvilke grep som skal til for å omstille både det globale energisystemet og Europa innen 2050. Oppsummert nevnes fire tiltak for å dekarbonisere Europas energisystem innen 2050:

1. **Akselerere utbyggingen av fornybar elektrisitet**
2. **Elektrifisere transport, bygg og industri**
3. **Fremme energieffektivitet og nye handlingsmønstre**
4. **Bygge ut fornybare, fleksible energiløsninger parallelt med vind og sol**



Målet med EUs Green deal er å transformere EU til en moderne, ressurseffektivt og konkurransedyktig økonomi ved å sikre:

- Null netto utslipp av klimagasser innen 2050
- Økonomisk vekst med lavest mulig ressursbruk
- Ingen personer eller steder etterlates

Kilde: Statkraft, EU

© BDO

Norge skal bygge opp og videreutvikle eksisterende verdikjeder i tråd med grønn omstilling. Sortland Havn må ta en tydelig posisjon i områdene havna har naturlige forutsetninger for å lykkes, som *sjøfart*, *maritim industri* og *sirkulær økonomi*



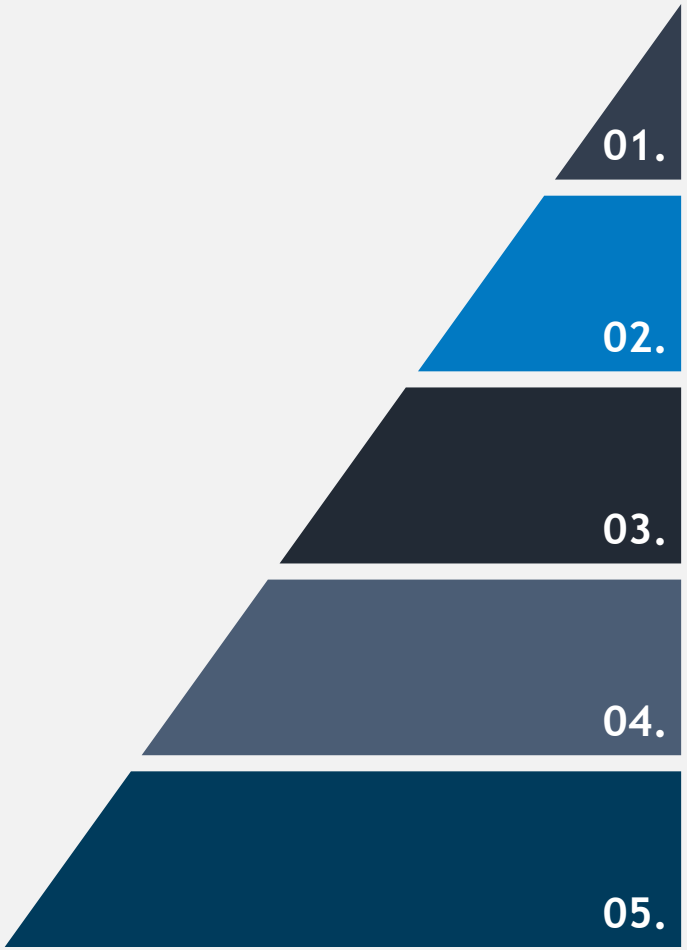
Områder som Sortland Havn kan ta en tydelig posisjon



Kilde: EUs offisielle nettside, Regjeringen: Grønt Industriløft, Regjeringen: Handlingsplan, Miljødirektoratet

© BDO

Globale trender for havneutvikling bør også hensyntas når man skal investere og bygge fremtidens sirkulære havn og nytt havneavsnitt



Nye strategier for konkurransekraft
Bærekraft og teknologi overtar som viktigste konkurransefaktorer, noe som driver økt samarbeid mellom havner og mer strategiske investeringer i infrastruktur.

Endringer i logistikk og vareflyt
Økende urbanisering og overkapasitet i containertransport skaper behov for økt samarbeid og ressursdeling mellom havner.

Økende fokus på bærekraft og grønn omstilling
Strengere internasjonale miljøkrav driver overgangen fra fossile drivstoff til hydrogen, LNG (flytende naturgass), ammoniakk og elektriske løsninger, samtidig som sirkulær økonomi, energieffektivitet og investeringer i grønn infrastruktur blir avgjørende konkurransefaktorer.

Teknologi og digitalisering transformerer havnene
Økt bruk av kunstig intelligens, IoT og automasjon skaper smarte havner med redusert behov for fysisk infrastruktur, samtidig som cybertrusler blir en økende utfordring.

Geopolitikk og handelsmønstre endrer seg
Økt proteksjonisme og Kinas «Belt and Road Initiative» fører til en styrking av landbasert transport, mens økt etterspørsel etter europeiske varer i Asia og bruk av alternative handelsruter endrer globale forsyningskjeder.

Kilde: Deloitte. (2020). *Global Port Trends 2030.* London: Deloitte Global Port Advisory.

© BDO

Fra logistikk til energihub – havnenes nye rolle i den grønne omstillingen

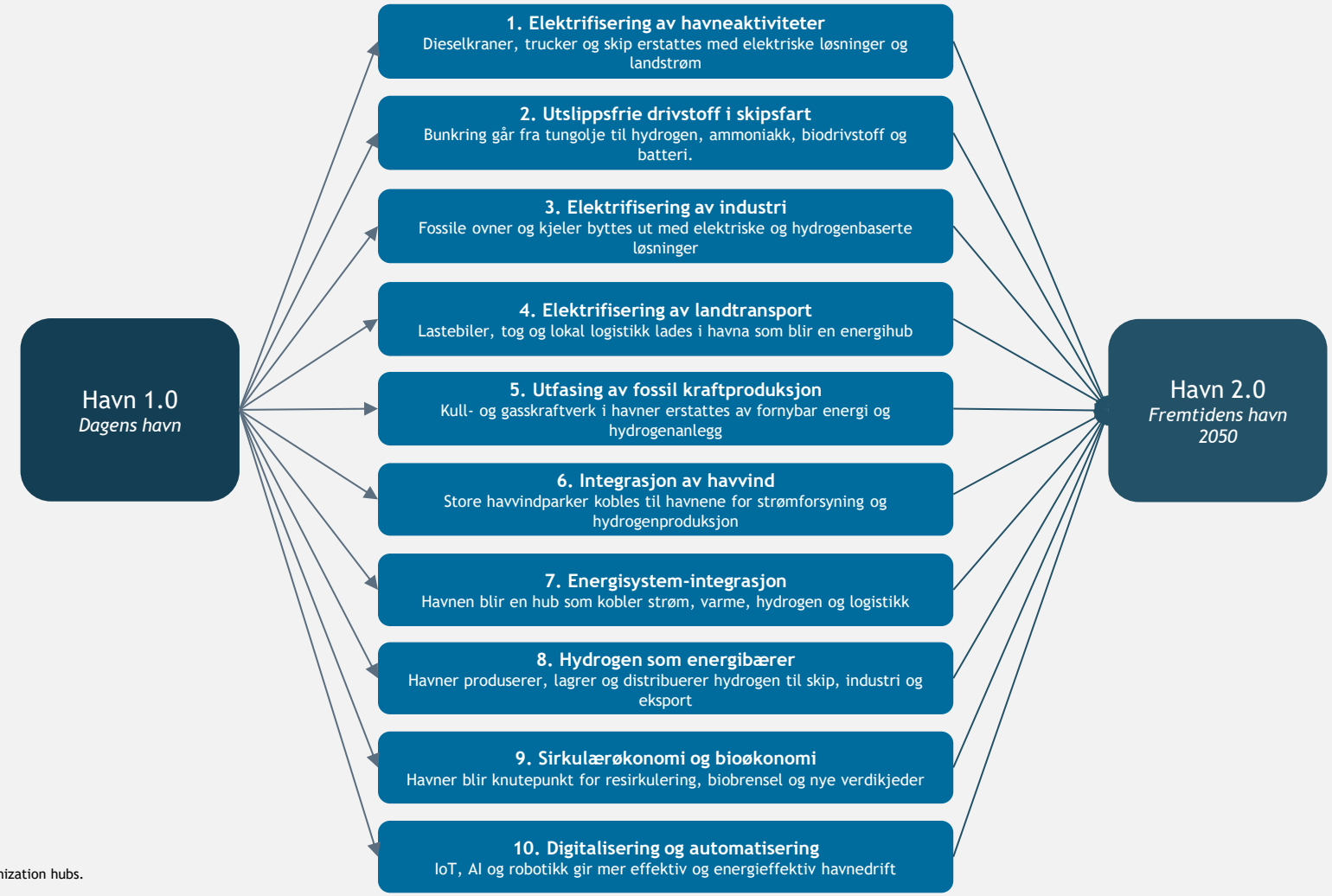
Rapporten fra DNV GL og Eurelectric utforsker hvordan europeiske havner kan bli sentrale knutepunkter for utslippskutt og energiomstilling. Gjennom ti grønne overganger viser rapporten hvordan havner kan transformeres til "dekarboniserings-hubber" og bidra til å nå Europas klimamål, samtidig som de styrker sin rolle som logistikknav og industrielle motorer.

Havner har en særskilt mulighet til å drive fram Europas energiomstilling og utslippskutt. Rapporten beskriver hvordan havner gjennom ti grønne overganger kan utvikles fra rene transportknutepunkter til integrerte energi- og industrinoder. Dette omfatter blant annet elektrifisering av havnedrift og maritim transport, integrering av offshore vind, hydrogen og sirkulære løsninger. Overgangene vil øke behovet for elektrisitet, kreve ny energiinfrastruktur og endre etablerte industrielle prosesser.

Rapporten peker på at havner som tar en aktiv lederrolle, og som lykkes med samspill mellom teknologi, reguleringer og investeringer, vil styrke sin konkurransekraft samtidig som de bidrar vesentlig til Europas klimamål.

Relevans for Sortland Havn
Selv om rapporten i hovedsak tar utgangspunkt i større industrihavner, er mange av tiltakene direkte relevante for Sortland Havn som regional transport- og næringshavn. Elektrifisering av havnedrift, landstrøm og ladeinfrastruktur for fartøy og kjøretøy gir konkrete muligheter for å redusere lokale utslipp og forbedre havnens miljøprofil.

I samarbeid med lokale aktører og myndigheter kan Sortland Havn også legge til rette for grønn logistikk, sirkulære løsninger og på sikt eventuell hydrogenrelatert aktivitet. Havnen kan videre fungere som et regionalt knutepunkt for fornybar energi og grønn transport. Ved å ta utgangspunkt i rapportens anbefalinger – særlig innen samarbeid, standardisering og målrettede investeringer – kan Sortland Havn posisjonere seg som en moderne og framtidsrettet havn, og bidra til både regional verdiskaping og nasjonale klimamål.



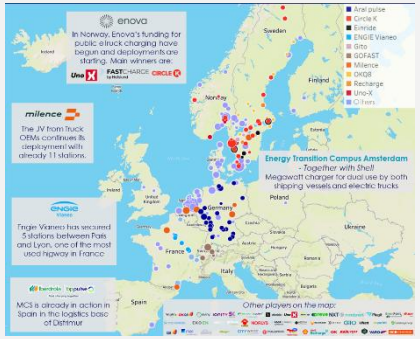
Kilde: DNV GL og Eurelectric – Ports: Green Gateways to Europe - 10 Transitions to turn ports into decarbonization hubs.

© BDO

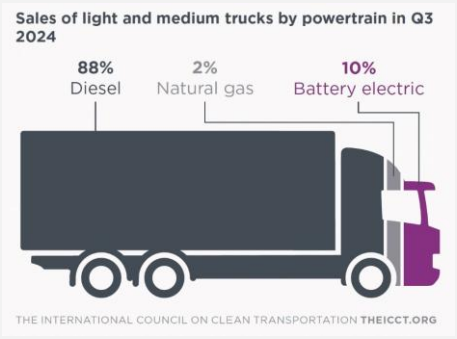
Hvordan Europa ruster seg for overgangen til økt bruk av klimanøytral transport

Outlook 2030: Vekst markedet for elektriske lastebiler i Europa

- Markedet for nullutslippskjøretøy vokser raskt, og elektriske lastebiler er i ferd med å bli et økonomisk og miljømessig bærekraftig alternativ for veitransport i Europa. I andre kvartal 2024 utgjorde nullutslippskjøretøy 4,1 % av alle salg av tunge kjøretøy i EU, en økning fra 3,2 % i første kvartal. For lette og mellomstore elektriske lastebiler nådde markedsandelen 10 %, opp fra 6 % året før.
- Ifølge Den internasjonale transportutviklingsorganisasjonen (ICCT) forventes batterielektriske lastebiler å være den mest kostnadseffektive løsningen for avkarbonisering innen 2030, med lavere totale eierkostnader enn dieselbaserte alternativer.
- Samtidig foregår en omfattende utbygging av ladeinfrastruktur for tungtransport i Europa. De fleste ladehubene for tunge kjøretøy er konsentrert langs hovedmotorveiene, med en sterk geografisk akse fra nord i Sverige til sør i Frankrike. Land som Tyskland, Nederland, Danmark, Sverige, Norge og Frankrike leder an i utbyggingen, og etableringen skjer særlig på strategiske knutepunkter med høy gjennomfartstrafikk.
- Denne utviklingen viser at det er avgjørende å handle tidlig. For Sortland Havn innebærer dette en mulighet til å styrke sin rolle som regionalt transport- og logistikk-knutepunkt gjennom tilrettelegging for ladeinfrastruktur for tungtransport. Som bindeledd mellom sjø- og veitransport kan havnen legge til rette for utslippsfri logistikk, redusere lokale utslipp og øke attraktiviteten for transportører og næringsaktører. Ved å investere i klimavennlig infrastruktur kan Sortland Havn posisjonere seg som en fremtidsrettet havn og en aktiv del av overgangen til utslippsfri godstransport.



Fra Sverige til Sør-Frankrike: Europas diagonale ladeinfrastruktur for elektriske lastebiler. Kart over ladehuber dedikert til tunge lastebiler i Europa



Salg av lette og mellomstore lastebiler etter drivlinje i tredje kvartal 2024, fra Det internasjonale rådet for ren transport (ICCT).

Kilde: The ICCT Organization (2023) EVBoosters (2024), IEA (2024)

Vekst i markedet for elektriske og hybride fartøy i Europa (logistikk cruisetrafikk)

Markedet for nullutslippsfartøy vokser raskt, drevet av EU-reguleringer og teknologisk utvikling. Elektriske og hybride løsninger blir stadig mer kostnadseffektive, og batterielektriske fartøy forventes å dominere kortdistanse og kystnær transport innen 2030. EU har innført krav om landstrøm og utslippsfrie løsninger ved kai, og kvotesystemet (EU ETS) inkluderer nå maritim sektor.

Fra 1. januar 2030 må containerskip og passasjerskip over 5.000 bruttotonn som anløper TEN-T-havner i EU koble seg til landstrøm og bruke dette til all elektrisitetsforbruk mens de ligger til kai. Dette kravet er nedfelt i Regulation (EU) 2023/1805 og gjelder uavhengig av flaggstat.

Samtidig investeres det tungt i utbygging av infrastruktur for grønn skipsfart. Havner over hele Europa tilrettelegger for landstrøm, hydrogen, ammoniakk og batterilading. Land som Norge, Danmark, Nederland og Tyskland leder an i utviklingen, med havner som blir energiknutepunkter i det grønne skiftet.

Strategisk posisjon i det grønne maritime skiftet

Sortland ligger midt i Vesterålen, med en aktiv havn og nærhet til viktige sjøtransportårer. Kommunen har et unikt utgangspunkt for å bli en regional hub for utslippsfri maritim transport:

- Sortland Havn har allerede god infrastruktur og høy aktivitet innen fiskeri, havbruk og gods.
- Med støtte fra nasjonale ordninger som Enova og EU-programmer, kan kommunen utvikle landstrøm, batterilading og bunkringsanlegg for hydrogen/ammoniakk.
- En satsing på grønn maritim infrastruktur vil styrke Sortlands rolle i det europeiske transportnettverket og bidra til lokal verdiskaping og arbeidsplasser.

Kilde: JD Power (2025), ACEA (2024), EY (2023)

© BDO

Miljødepartementet anbefaler at vi må ha et mål om å kutte 80% av nasjonale utslipp innen 2035

Miljødirektoratet anbefaler at Norge setter seg et mål om å redusere nasjonale klimagassutslipp med minst 80 % innen 2035, sammenlignet med 1990-nivå. For å nå dette målet må alle sektorer gjennomgå en omfattende og rask omstilling, og særlig transportsektoren og maritim næring trekkes frem som avgjørende områder for utslippskutt. Sjøfart og havner får en sentral rolle, både som utslippspunkt og som muliggjører for grønn omstilling i logistikk og næringsliv.

Rapporten vurderer både ambisjonsnivå, mulige tiltak og virkemidler, og hvordan ulike sektorer – som transport, industri, sjøfart, landbruk og arealbruk – må omstilles for å nå målet. Den legger særlig vekt på at omstillingen må skje raskt, være systematisk, og at det må innføres nye og forsterkede virkemidler, som høyere CO_2-avgift, støtteordninger, krav i offentlige anskaffelser og utbygging av infrastruktur for nullutslippsløsninger.

Hvordan dette påvirker transport og maritim sektor generelt:
Rapporten slår fast at transportsektoren – inkludert både vei, sjø og luft – må gjennom en rask og omfattende omstilling. For veitransport er elektrifisering og redusert bilbruk sentralt, mens for maritim sektor er elektrifisering, overgang til alternative drivstoff (hydrogen, ammoniakk, biogass) og utbygging av landstrøm og ladeinfrastruktur avgjørende. Sjøfarten må kutte utslipp gjennom krav til nullutslippsfartøy, støtte til teknologiutvikling og investeringer i ny infrastruktur. Havner får en nøkkelrolle som tilretteleggere for grønn logistikk, bunkring og sirkulære løsninger. Samtidig understrekes det at offentlige anskaffelser og regionale/lokale myndigheter må bruke sin innkjøpsmakt og planmyndighet for å drive frem omstillingen. Uten slike grep vil Norge ikke nå sine klimamål for transport og maritim sektor.

Muligheter for Sortland Havn:

- **Grønn industrihub:** Havnen kan bli et regionalt knutepunkt for sirkulær økonomi og nullutslippsløsninger, med samlokalisering av virksomheter som utnytter hverandres ressurser og avfall.
- **Ny infrastruktur:** Utbygging av landstrøm, lading og bunkring for nullutslippsfartøy og kjøretøy vil gjøre havnen attraktiv for grønne aktører.
- **Regionalt samarbeid:** Samarbeid med kommune, fylkeskommune og andre havner kan gi stordriftsfordeler og raskere omstilling.
- **Støtteordninger:** Mulighet for å hente støtte fra Enova, Innovasjon Norge og EU til pilotprosjekter og investeringer.

Utfordringer og barrierer for Sortland Havn:

- **Kraft og areal:** Elektrifisering krever mye strøm og areal, og det kan bli flaskehalser i nettilgang og arealplanlegging.
- **Store investeringer:** Omstilling til nullutslipp og sirkulære løsninger krever betydelige investeringer og innebærer økonomisk risiko.
- **Kompetansebehov:** Det trengs ny kompetanse innen grønn logistikk og sirkulær økonomi, både i havnen og hos samarbeidspartnere.
- **Regelverk og insentiver:** Dagens rammebetingelser er ikke alltid tilpasset sirkulære og klimavennlige løsninger, og det kan ta tid å få på plass nødvendige endringer.



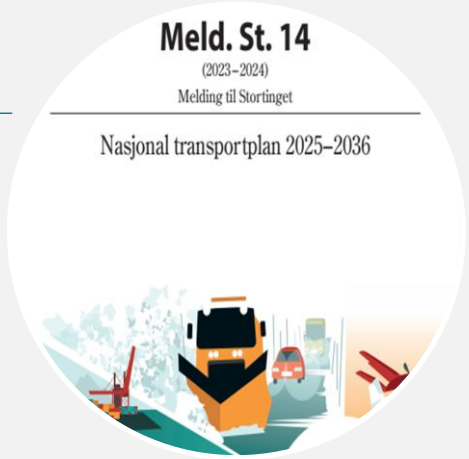
Kilde: Miljødirektoratet, Statens Vegvesen

© BDO

Nasjonale og regionale planer som påvirker retningen til Sortland Havn

Nasjonal transportplan:
Relevans for Sortland Havn

Kort oppsummert:
Nasjonal transportplan gir de samme hovedsignalene som de regionale planene: Havner i Nord-Norge – som Sortland Havn – skal være pådrivere for grønn omstilling, utvikles som intermodale knutepunkt, og tilrettelegge for nullutslippsløsninger og sirkulær økonomi. Effektiv og klimavennlig transport mellom sjø, vei og bane, samt oppgradering av E6 og tilførselsveier, er avgjørende for å styrke regionens konkurransekraft og kutte utslipp. Samarbeid på tvers av forvaltningsnivå og næringer er en forutsetning for å lykkes.





Nasjonal reiselivsstrategi:
Relevans for Sortland Havn

Kort oppsummert:
Sortland Havn og Vesterålen inngår i et naturbasert reiselivsprodukt som styrkes gjennom Nasjonal reiselivsstrategi 2030. Strategien vektlegger høy verdiskaping, lavt klimaavtrykk og bedre styring av turiststrømmer – særlig innen cruisetrafikk. Det oppfordres til lokal regulering, helårsturisme og bruk av mindre, mer bærekraftige skip. Dette gir Sortland mulighet til å posisjonere seg som en grønn cruisehavn i tråd med Vesterålens status som bærekraftig reisemål. Strategien krever også lokal forankring og samarbeid for å sikre at cruiseturismen gir verdiskaping uten å belaste lokalsamfunnet.

Regional plan for klima og miljø:
Relevans for Sortland Havn

Kort oppsummert:
Nordland skal kutte klimagassutslipp med 60 % innen 2030, med transport som hovedsatsing. Havner er sentrale for grønn omstilling, både som tilretteleggere for nullutslippsfartøy og som nav for sirkulær økonomi. Det er et mål å bygge ut infrastruktur for fossilfrie drivstoff, og Sortland Havn bør være pådriver for slike løsninger. Havner skal bidra til sirkulære verdikjeder gjennom samarbeid med sjømat, industri og avfall. Planen understreker viktigheten av samarbeid mellom havner, kommune, fylkeskommune og næringsliv for å realisere grønn omstilling og klimatilpasning. Sortland Havn kan utvikle og teste nye løsninger for grønn logistikk, avfallshåndtering og ressursutnyttelse.





* Bilde generert av AI

Regional transportplan:
Relevans for Sortland Havn

Kort oppsummert:
Sortland Havn er en viktig del av transportinfrastrukturen i Vesterålen og Nordland, og omtales som et sentralt knutepunkt for sjømat, industri, bygg/anlegg og varehandel. Planen peker på at havnene må utvikles som intermodale knutepunkt, hvor gods kan flyttes effektivt mellom sjø, vei og bane – avgjørende for konkurransekraft og lavere klimautslipp. Det legges vekt på at havner må tilrettelegge for landstrøm, lading og bunkring av alternative drivstoff (el, hydrogen, biogass) for å møte kravene til null- og lavutslippsløsninger i sjøtransporten. E6 er hovedferdselsåren for gods til/fra Nord-Norge og Sortland Havn, og oppgraderinger av E6 og tilførselsveier er avgjørende for havnens funksjon og konkurransekraft. Det er også fokus på å etablere flere døgnhvileplasser og lade-/fylleinfrastruktur for tungtransport langs E6 og tilknyttede veier.

© BDO

Fiskerhavnens behov for grønn omstilling

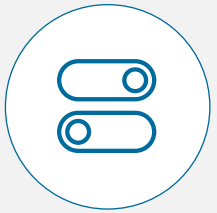
Rapporten *Grønne Havner – Fiskerihavnenes behov for grønn omstilling* gir et omfattende kunnskapsgrunnlag for hvordan fiskerihavner i nord kan bidra til det grønne skiftet. Den kartlegger status, barrierer og muligheter for grønn omstilling, med særlig vekt på tiltak som landstrøm, alternative drivstoff og sirkulær økonomi. Selv om rapporten er utarbeidet for Finnmark, er funnene høyst relevante for Sortland Havn og andre havner i Nordland – spesielt når det gjelder behovet for krafttilgang, investeringer i grønn infrastruktur og samarbeid på tvers av aktører for å realisere utslippskutt og bærekraftig utvikling.

Hovedfunn med særlig relevans for Sortland Havn:



Landstrøm er det mest effektive tiltaket for utslippskutt ved kai

Rapporten viser at landstrøm er det mest tilgjengelige og modne tiltaket for å redusere utslipp raskt. Dette gjelder både for fiskefartøy og større skip. Sortland Havn bør derfor vurdere utbygging eller oppgradering av landstrømanlegg som et prioritert tiltak.



Tilgang på kraft og økonomisk støtte er avgjørende

Mangel på strømkapasitet og høye investeringskostnader er de største barrierene for grønn omstilling. Sortland Havn må sikre tilstrekkelig krafttilgang og søke støtteordninger for å kunne tilby landstrøm og ladeinfrastruktur.



Havner bør utvikles som energihubber

Ved å oppgradere strømkapasiteten kan havner fungere som energihubber – med mulighet for lading av fartøy, kjøretøy og eventuell lokal produksjon av grønt drivstoff som hydrogen eller ammoniakk.



Fiskeflåten trenger tilpasset infrastruktur og insentiver

Hybride og elektriske fiskefartøy krever tilpasset lading og landstrøm. Sortland Havn kan spille en rolle i å støtte denne utviklingen gjennom infrastruktur og samarbeid med rederier og fiskerinæringen.



Samarbeid og kompetanse-heving er nødvendig

Rapporten peker på behovet for kompetanseheving og samarbeid mellom havner, kommuner og næringsliv. Sortland Havn kan ta initiativ til regionale samarbeidsprosjekter innen grønn omstilling og sirkulær økonomi.



Avfallshåndtering og miljø-sertifiseringer er viktige tiltak

Grønn avfallshåndtering og miljøsertifiseringer (som Miljøfyrtårn eller ISO 14001) er anbefalte tiltak. Sortland Havn bør vurdere slike tiltak for å styrke sin miljøprofil.

Kilde: Rapport utarbeidet av Kreativ Industri AS på oppdrag av Finnmark fylkeskommune (02.2025), *Finnmark fylkeskommune*

© BDO



3. Innsiktsanalyse

Kartlegging av muligheter og suksesskriterier for sirkulær havnesatsning

Oppsummering av innsiktsarbeid fra interessentintervju og workshoper

Engasjerte aktører:

Barents NaturGass

plug

NORDKRAFT

vesterålskraft

INTERESSENTKATERGORI

ENERGI

Sortland Havn har et betydelig potensial som energihub for grønn omstilling, men realisering av dette krever både investeringer, koordinering og politisk vilje. Aktørene peker på flere muligheter og utfordringer knyttet til infrastruktur, samarbeid og økonomiske rammebetingelser.

Utfordringer

- **Strømnettets kapasitet er en kritisk flaskehals:**
  Dagens distribusjonsnett er ikke tilstrekkelig for fremtidige behov knyttet til elektrifisering av transport og maritim sektor. Det må forsterkes for å støtte landstrøm og annen elektrisk infrastruktur.
- **Landstrøm og ladeinfrastruktur må prioriteres - men finansiering er en barriere:**
  Det er bred enighet om viktigheten, men mindre havner og private aktører sliter med å realisere prosjektene grunnet økonomiske utfordringer og svekkede støtteordninger.
- **Manglende koordinering mellom kommune og private aktører hemmer fremdriften:**
  Det etterlyses bedre samarbeid mellom offentlige og private aktører, samt utvikling av helhetlige energistrategier som samler innsatsen.
- **Tilgjengeligheten på biogass er begrenset:**
  Selv om biogass anses som en fremtidig løsning, er det fortsatt utfordringer knyttet til produksjon og distribusjon.

Muligheter

- **Biogass og naturgass er viktige overgangsløsninger - men krever infrastruktur:**
  Spesielt relevant for tungtransport og shipping. Det er behov for fyllestasjoner, bunkringsanlegg og avtaler med leverandører for å sikre lønnsomhet og sikkerhet.
- **Lokal energiproduksjon og lagring er nøkkelen til robusthet:**
  Batteripakker, solceller og annen lokal produksjon trekkes frem som løsninger som kan avlaste nettet og øke selvforsyningsgraden.
- **Sirkulærøkonomi gir synergier - men krever samspill:**
  Gjenbruk av overskuddsenergi og restvarme mellom aktører kan gi effektiv ressursutnyttelse, men krever strukturert samarbeid.
- **Realiseringskraften ligger i investeringer og politisk vilje:**
  Uten tydelig støtte og prioritering fra myndigheter og beslutningstakere vil det være vanskelig å realisere Sortland Havns potensial som grønn energihub.

© BDO

Oppsummering av innsiktsarbeid fra interessentintervju og workshoper

Engasjerte aktører:

Ovik BJØRN OVIK AS

Hotelleiendom Nord AS

KRONSTEIN GRUPPEN

EL-TEAM AS

INTERESSENTKATERGORI

EIENDOM, BYGG OG ELEKTRO

Sortland Havn fremstår som et strategisk logistisk knutepunkt med stort potensial for grønn og effektiv utvikling. Innspillene peker på behovet for langsiktig planlegging, investeringer i infrastruktur og styrket samarbeid for å møte både logistiske og miljømessige utfordringer.

Utfordringer

- **Økonomiske forhold favoriserer biltransport fremfor sjøtransport:** Flere aktører velger lastebil fremfor båt grunnet kostnader, til tross for negative miljøeffekter – et tydelig tegn på behov for insentiver og kostnadsutjevning.
- **Manglende støtteordninger og tekniske krav hindrer sirkulære løsninger:** Høye kostnader og komplekse krav gjør det vanskelig å skalere gjenbruk og miljøtiltak, særlig for mindre aktører.
- **Samhandling og regional planlegging er avgjørende:** Aktørene etterlyser bedre koordinering mellom havnebrukere og kommuner, samt helhetlig planlegging på tvers av havner i regionen.
- **Miljø og sirkulær økonomi er gjennomgående prioriteringer:** Tiltak som gjenbruk av byggematerialer, energieffektivisering, avfallssortering og svanemerking er allerede i bruk, men møter praktiske og økonomiske barrierer i gjeldende regelverk.
- **Realiseringskraften ligger i investeringer og politisk vilje:** Uten tydelig støtte fra myndigheter og langsiktig satsing vil det være vanskelig å realisere Sortland Havns potensial som grønn og effektiv havn.

Muligheter

- **Sortland Havn har en nøkkelrolle i regional vareflyt:** Havna er viktig for mottak og distribusjon av varer, men arealbegrensninger og manglende infrastruktur hemmer effektiviteten.
- **Lokal avfallshåndtering og resirkulering må styrkes:** Behov for bedre løsninger for trevirke, gips og plast er tydelig – dette krever investeringer og lokal kapasitet.
- **Havneutvikling må skje med langsiktig perspektiv:** Det er bred enighet om at havna bør tilrettelegges for fremtidens behov, inkludert landstrøm, lading og teknisk service for skip og transportmidler.
- **Innovative energiløsninger som sjøvann til energiformål er under vurdering:** Det er interesse for å ta i bruk nye teknologier, men dette krever utvikling av systemer og kompetanse.
- **Miljørapportering og energistyring må forbedres:** Aktørene ønsker bedre verktøy og systemer for å dokumentere og styre miljøpåvirkning og energibruk.

© BDO

Oppsummering av innsiktsarbeid fra interessentintervju og workshoper

Engasjerte aktører:

samskip

ASKO

Egil Ulvan Rederi AS

EIDSHAUG REDERI AS

EIMSKIP

HAVILA

NORDTRAFIKK

INTERESSENTKATERGORI

LOGISTIKK OG TRANSPORT

Sortland Havn har en sentral rolle i vareflyten i Vesterålen og Lofoten, men står overfor betydelige utfordringer knyttet til infrastruktur, areal og samhandling. Innspillene viser et klart behov for modernisering, grønn omstilling og politisk avklaring for å sikre langsiktig utvikling.

Utfordringer

- **Sortland Havn er et regionalt logistikknutepunkt – men infrastrukturen henger etter:**
  Havna brukes aktivt til omlasting og distribusjon av fisk, byggevarer og dagligvarer, men mangler moderne fasiliteter og tilstrekkelig areal.
- **Sirkulær økonomi er allerede i praksis – men har vekstpotensial:**
  Mange aktører har innført tiltak som gjenbruk av paller, returordninger og avfallshåndtering, men møter barrierer knyttet til kostnader og tekniske krav.
- **Samarbeid mellom aktører varierer – og påvirker effektiviteten og langsiktig planlegging:**
  Noen opplever god dialog, mens andre peker på konflikter og manglende kommunikasjon med havneledelsen. Det er behov for felles utstyr, bedre samhandling og koordinering. For å sikre aktivitet og investeringer over tid, må de som eier og frakter varer være med i planleggingen. Flere aktører venter på avklaringer om havnens fremtidige beliggenhet før de investerer i oppgraderinger og grønne løsninger.

Muligheter

- **Tilgang til strøm, vann og lading må forbedres:**
  Spesielt viktig for aktører med elektriske kjøretøy og fartøy. Enkelte har allerede etablert ladekapasitet og har mål om fossilfri drift innen få år.
- **Behov for nytt havneavsnitt med moderne logistikkløsninger:**
  Det etterlyses tilrettelegging for containerdrift, fryselager, kaiplass og teknisk infrastruktur som møter dagens og fremtidens behov.
- **Sortland Havn har stort potensial – men realisering krever handling:**
  Investeringer i moderne infrastruktur, styrket samarbeid og politisk vilje er nødvendige for å utvikle havna til en grønn og effektiv logistikkplattform.
- **Grønn teknologi er ønsket – men ikke alltid tilgjengelig eller etterspurt:**
  Investeringer i elektriske og gassdrevne fartøy, katalysatorer og vurdering av biogass og hydrogen viser ambisjoner, men teknologien er ikke moden nok for alle, og kundene etterspør det i begrenset grad.

© BDO

Oppsummering av innsiktsarbeid fra interessentintervju og workshoper

Engasjerte aktører:

reno-vest

FORSVARET

Sortland kommune

Nordland FYLKESKOMMUNE

INTERESSENTKATERGORI

OFFENTLIG SEKTOR

Innspill fra offentlige instanser viser bred enighet om Sortland Havns potensial som regional hub for sirkulære og nullutslippsbaserte løsninger. For å realisere denne visjonen kreves strategisk planlegging, investeringer og bedre virkemidler for å støtte grønn omstilling.

Utfordringer

- **Tilgang på kraft og areal er store utfordringer:**
  Dagens havneområde er presset, og enkelte aktørers tilstedeværelse skaper arealkonflikter.
- **Samarbeid om avfall og teknologi gir nye muligheter:**
  Aktørene ser stort potensial i felles løsninger for avfallshåndtering, kildesortering og bruk av teknologi som sensorer og vektmåling.
- **Lokal energiproduksjon og energieffektivitet må styrkes:**
  Tiltak som varmevekslere, spillvarme og solceller er allerede i bruk, og interessen for egenproduksjon øker – men mangler støtte i planverk og insentiver.
- **Behov for nytt havneavsnitt til godstrafikk og containerhåndtering:**
  Det foreslås å flytte godshåndtering ut av sentrum, mens dagens område kan tilpasses persontrafikk.
- **Små og mellomstore bedrifter trenger bedre virkemidler og risikoavlastning:**
  Uten støtteordninger og insentiver blir det vanskelig for mindre aktører å investere i grønne løsninger.

Muligheter

- **Sortland Havn har potensial som sirkulær og grønn hub:**
  Samlokalisering av virksomheter, politisk støtte med økonomisk backing og effektiv ressursutnyttelse trekkes frem som nøkkelfaktorer for fremtidig utvikling.
- **Samarbeid om avfall og teknologi gir nye muligheter:**
  Aktørene ser stort potensial i felles løsninger for avfallshåndtering, kildesortering og bruk av teknologi som sensorer og vektmåling.
- **Biogass fra marin sektor er en relevant løsning – men krever infrastruktur:**
  Restråstoff fra fiskeri og havbruk kan utnyttes, men det trengs investeringer i biogassanlegg og logistikk.
- **Behov for nytt havneavsnitt til godstrafikk og containerhåndtering:**
  Det foreslås å flytte godshåndtering ut av sentrum, mens dagens område kan tilpasses persontrafikk.
- **Logistikk er avgjørende for Sortlands rolle som regionsenter:**
  Effektiv vareflyt krever bedre koordinering og infrastruktur, samt samarbeid mellom havner og kommuner for å unngå duplisering.
- **Standardisering gir kompatibilitet og lavere kostnader:**
  Felles løsninger for energibærere og infrastruktur kan redusere kostnader og lette implementering.

© BDO

Oppsummering av innsiktsarbeid fra interessentintervju og workshoper

Engasjerte aktører:

ANDFJORD™ SALMON

Vesteraalens NORWAY 1912

Holmøy

NORDLAKS

INTERESSENTKATERGORI

SJØMAT

Sortland Havn fremstår som et strategisk logistikknav med stort potensial for grønn industri og sirkulær økonomi. Innspillene viser behov for fysisk utvidelse, bedre infrastruktur og regionalt samarbeid for å møte fremtidens krav til effektiv og bærekraftig transport.

Utfordringer

- **Overskuddsvarme til fjernvarme er ønsket – men økonomien bremser:** Flere aktører ønsker å bidra med varme, men mangler investeringsmidler og insentiver.

Muligheter

- **Regionalt samarbeid er avgjørende for effektiv ressursbruk:** Samarbeid mellom havner i Vesterålen kan redusere duplisering, styrke posisjonen og møte nye logistikkaksjer som Hålogalandsveien.
- **Sirkulær økonomi er allerede i gang – men har mer potensial:** Tiltak som gjenbruk av fiskeredskaper, utnyttelse av biprodukter til fôr, olje og biogass, samt planer om biokullproduksjon viser høy innovasjonsvilje.
- **Sjøtransport og samarbeid med transportaktører må styrkes:** Økt bruk av sjøtransport trekkes frem som en nøkkelløsning for fremtidig vekst og lavere utslipp.
- **Sortland Havn har potensial som sirkulær industriplattform:** For å realisere dette kreves strategisk koordinering, investeringer i moderne infrastruktur og politisk vilje til å støtte grønn omstilling.
- **Sortland Havn er kritisk for inn- og utgående varestrømmer:** Havna er sentral for kostnadseffektiv og miljøvennlig transport, spesielt sammenlignet med langtransport på vei.
- **Behov for nytt havneavsnitt og industrietablering:** Flere aktører etterlyser utvidelse av havna med tilrettelegging for fryseterminaler og håndtering av økte produksjonsvolumer, særlig innen sjømat.

© BDO

Identifiserte muligheter og suksesskriterier for å lykkes med omstilling i Sortland Havn

Basert på innspill fra workshop fra kompetansesamling

SIRKULÆRE MULIGHETER I HAVNEN

1. Bygg videre på økt oppmerksomhet om sirkulære muligheter i havnen
Sortland Havn bør ta utgangspunkt i økende fokus på sirkulære løsninger, særlig innen marint avfall, produsentansvar og ressursutnyttelse. Samtidig er det viktig å bidra til felles forståelse av muligheter og utfordringer, spesielt for mindre aktører som møter nye krav.

2. Bruk sirkularitet som virkemiddel for konkurransekraft og verdiskaping
Sirkulære løsninger bør benyttes strategisk for å styrke Sortland Havns posisjon. Samhandling mellom aktører gir potensial for kostnadsbesparelser og verdiskaping gjennom bedre utnyttelse av restressurser, og tidlig posisjonering er viktig i møte med økt konkurranse.

3. Sikre struktur, koordinering og forutsigbare rammer
For å lykkes må Sortland Havn ha helhetlige planer, tydelige mål og klar organisering. Tilrettelegging for HUB-tenkning, standardisering og gode rammevilkår, kombinert med koordinering mellom aktører og involvering av FoU-miljøer, er sentralt for gjennomføring.

4. Vektlegg målbare resultater og tydelige beslutninger
Utviklingen bør følges opp med konkrete indikatorer for ressursutnyttelse og kostnadsreduksjon. Suksess forutsetter klare prioriteringer, insentiver og beslutninger om videre utvikling og investeringer i havnen.

SAMHANDLING

1. Samhandling bør bygges på felles behov og tydelige gevinster
Sortland Havn bør ta utgangspunkt i felles behov knyttet til energi, avfall og infrastruktur. Samhandling er også viktig mellom aktører som vanligvis konkurrerer, der felles løsninger kan gi kostnadsreduksjoner og mer effektiv drift. Tidlig involvering av riktige nøkkelaktører, med klare roller, er avgjørende for forankring og fremdrift.

2. Tydelig visualisering skaper felles forståelse og retning
God visualisering av planer og utviklingsmuligheter er viktig for å skape felles forståelse og eierskap. Bruk av konkrete illustrasjoner og referanser gjør samhandlingen mer målrettet og bidrar til å tydeliggjøre hvordan ulike aktører og havner kan utfylle hverandre over tid.

3. Samhandling må være strukturert og godt koordinert
For å lykkes må samhandlingen planlegges tidlig og organiseres med tydelig ansvar og rollefordeling. Sortland Havn bør sikre oversikt over relevante aktører, bruke felles analyser som beslutningsgrunnlag og legge til rette for god interkommunal koordinering for å utnytte regionale styrker.

4. God samhandling gir robuste løsninger og grunnlag for vekst
Samhandling bør føre til løsninger som er robuste og tilpasset framtidige behov. Aktiv deltakelse fra relevante aktører, kombinert med tydelig kommunikasjon og tilstrekkelig kompetanse, legger grunnlag for ny næringsutvikling og styrker Sortland Havns rolle som regionalt knutepunkt.

NYE SORTLAND HAVN OG NÆRINGSPARK

1. Utviklingspotensialet skaper tydelig engasjement
Nye Sortland Havn og Næringspark vurderes som attraktiv på grunn av beliggenhet og stort utviklingspotensial. Det er interesse fra flere typer aktører, blant annet innen maritime næringer og energi. Det er viktig å se området som et helhetlig næringsområde, ikke kun som et tradisjonelt havneareal.

2. Området er strategisk viktig for framtidig utvikling
Ny havn og næringspark er sentral for å dekke behov for nye næringsarealer og for å muliggjøre samspill mellom næring, miljø og beredskap. Geografisk plassering og muligheten for bærekraftig utvikling gir området betydning både lokalt og regionalt.

3. Gjennomføring krever klare avklaringer og godt samspill
For å lykkes må Sortland Havn avklare arealbruk, finansiering og prosjektforankring tidlig. Tett samarbeid med næringsliv, grunneiere, naboer og Forsvaret er avgjørende. Fleksible planprosesser og effektive beslutningsløp er viktig for å sikre framdrift.

4. Felles retning og robuste løsninger definerer suksess
Suksess forutsetter tydelig kommunikasjon og felles forståelse av målbildet regionalt. Samhandling må gi konkrete synergier, økonomisk forutsigbarhet og løsninger som er robuste for framtidige behov, og som legger grunnlag for ny næringsutvikling.

© BDO

Oppsummert: Utvalgte nøkkelaktiviteter fra innsiktsarbeidet

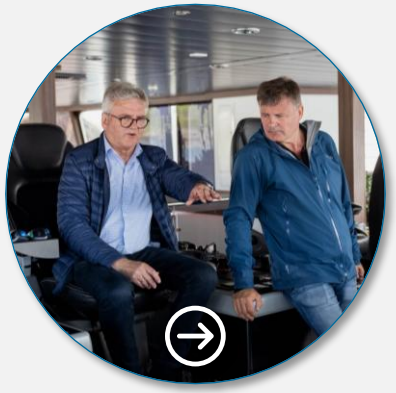
Nøkkelaktivitetene under samler og speiler de mest sentrale innspillene fra intervjuer og workshoper. Se del 04 og side 25-32 for videre beskrivelse av hver aktivitet, eller trykk på bildet for å komme til beskrivelsen.



Etablering av felles energihub



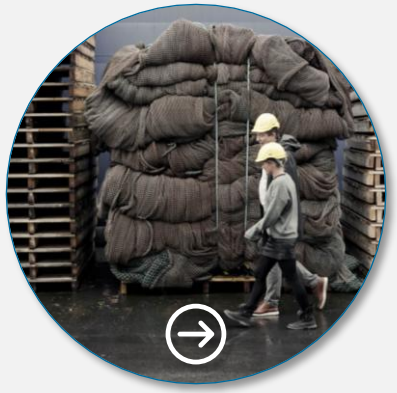
Sirkulær ressursplattform for avfall, biprodukter og energi



Styringsgruppe for Nye Sortland havn- og næringspark



Digitalt dashboard for miljørapportering



Brukerforum i nåværende havn



Felles utstyrsordning



Regional havneallianse

© BDO



04. Beskrivelse av nøkkelaktiviteter

For videre prioritering

Etablering av felles energihub for landstrøm og lading

Utfordringen:
Sortland Havn står overfor en betydelig kapasitetsutfordring knyttet til energiforsyning. Flere aktører innen transport og logistikk har allerede investert i elektriske kjøretøy og fartøy, men mangler tilgang til nødvendig ladeinfrastruktur og strømkapasitet. Dagens strømnett er ikke dimensjonert for å håndtere samtidige ladebehov fra både landstrøm til skip og hurtiglading for tungtransport. Mangelen på en helhetlig strategi for energiforsyning gjør det vanskelig å koordinere behovene til ulike aktører, og kan føre til flaskehalser, ineffektiv ressursbruk og tapte muligheter for grønn omstilling.

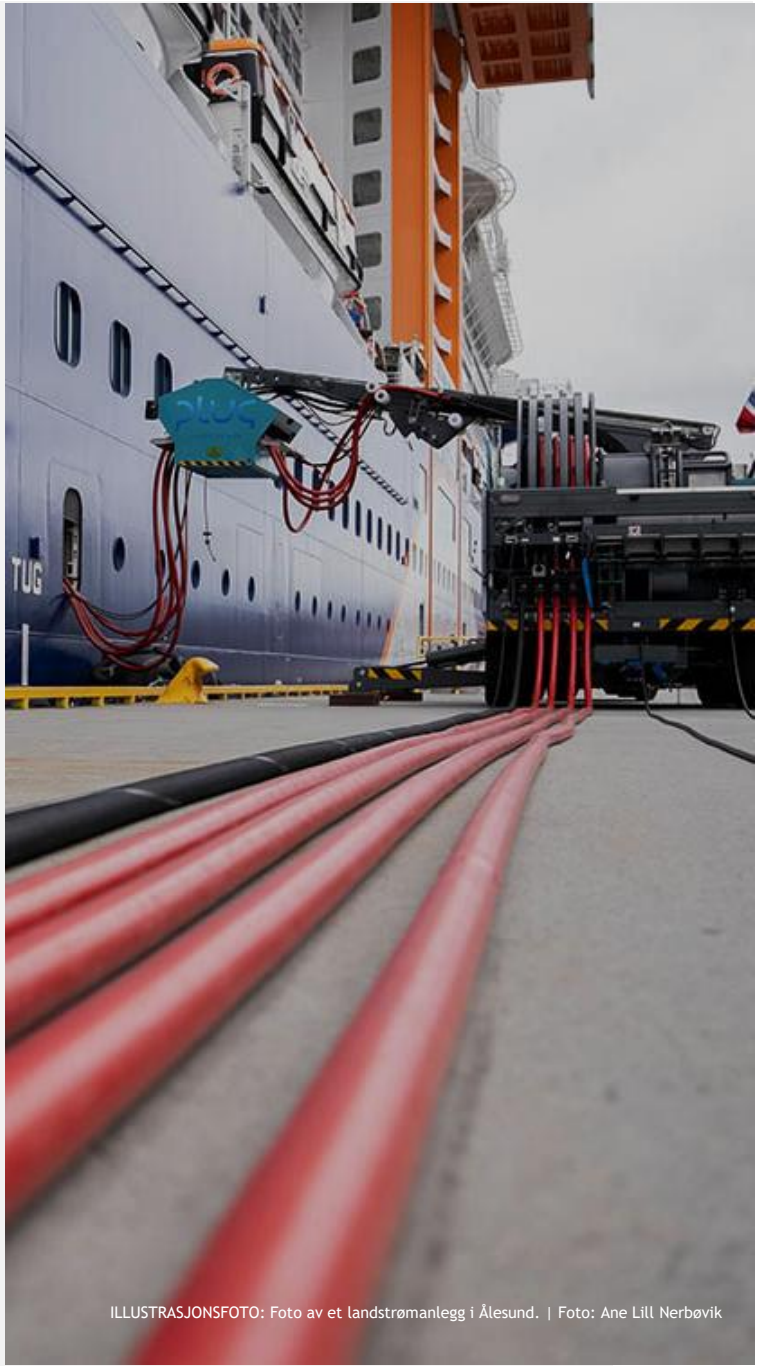
Se nærmere på:
Det anbefales å etablere et strategisk partnerskap mellom Sortland Havn, energiselskaper, transportaktører og offentlige myndigheter for å utvikle en felles energihub. Dette bør inkludere:

- **Hurtiglading for tungtransport**:
  Tilrettelegging for elektriske lastebiler og anleggsmaskiner som opererer i og rundt havna.
- **Landstrømsanlegg for skip**:
  Spesielt for fartøy med lengre liggetid, som fiskefartøy, godsbåter og kystruten.
- **Lokal energiproduksjon**:
  Utnyttelse av solceller, biogass fra organisk avfall og spillvarme fra nærliggende industri.
- **Batteribuffer og smart styring**:
  For å håndtere effekttopper og sikre stabil energiforsyning uten overbelastning av nettet.
- **Digital overvåking og styring**:
  Bruk av smarte systemer for optimal energibruk og prediktiv vedlikehold.

Business Casens potensial:
En felles energihub ved Sortland Havn vil kunne posisjonere havna som en pioner innen grønn logistikk og sirkulær økonomi i Nord-Norge. Med moderne energiløsninger som landstrøm, hurtiglading og lokal produksjon, kan havna tiltrekke seg nye kunder og samarbeidspartnere som etterspør bærekraftig infrastruktur. Samtidig vil lokale utslipp reduseres betydelig, både fra skip og landbasert transport. En slik satsing åpner for nye forretningsmodeller basert på energideling, lagring og salg av overskuddsenergi, og styrker havnas konkurransekraft i et marked i endring. Energihuben vil også bidra til nasjonale klimamål og legge grunnlaget for videre utvikling som en sirkulær industriklynge, der havn, næringsliv og offentlig sektor samarbeider om fremtidsrettede løsninger.

Veien videre:

1. **Forankre initiativet:**
   Involver nøkkelaktører som havneledelse, energiselskaper, transportaktører og offentlige myndigheter for å sikre bred støtte og felles mål.
2. **Gjennomfør mulighetsstudie:**
   Kartlegg tekniske, økonomiske og regulatoriske rammer for etablering av energihub, inkludert behov for strømnett, ladeinfrastruktur og lokal energiproduksjon.
3. **Utarbeid samarbeidsmodell:**
   Definer roller, ansvar og finansieringsmodeller for drift og utvikling av energihuben.
4. **Søk støtte og finansiering:**
   Identifiser relevante støtteordninger, tilskudd og mulige investorer for å sikre nødvendig kapital.
5. **Utarbeid fremdriftsplan:**
   Sett opp en konkret tidsplan for planlegging, bygging og idriftsettelse av energihuben, med tydelige milepæler.
6. **Start pilotprosjekter:**
   Test ut løsninger for landstrøm og hurtiglading i mindre skala for å høste erfaringer og justere konseptet før full utrulling.



ILLUSTRASJONSFOTO: Foto av et landstrømanlegg i Ålesund. | Foto: Ane Lill Nerbøvik

© BDO

Sirkulær ressursplattform for avfall, biprodukter og energi

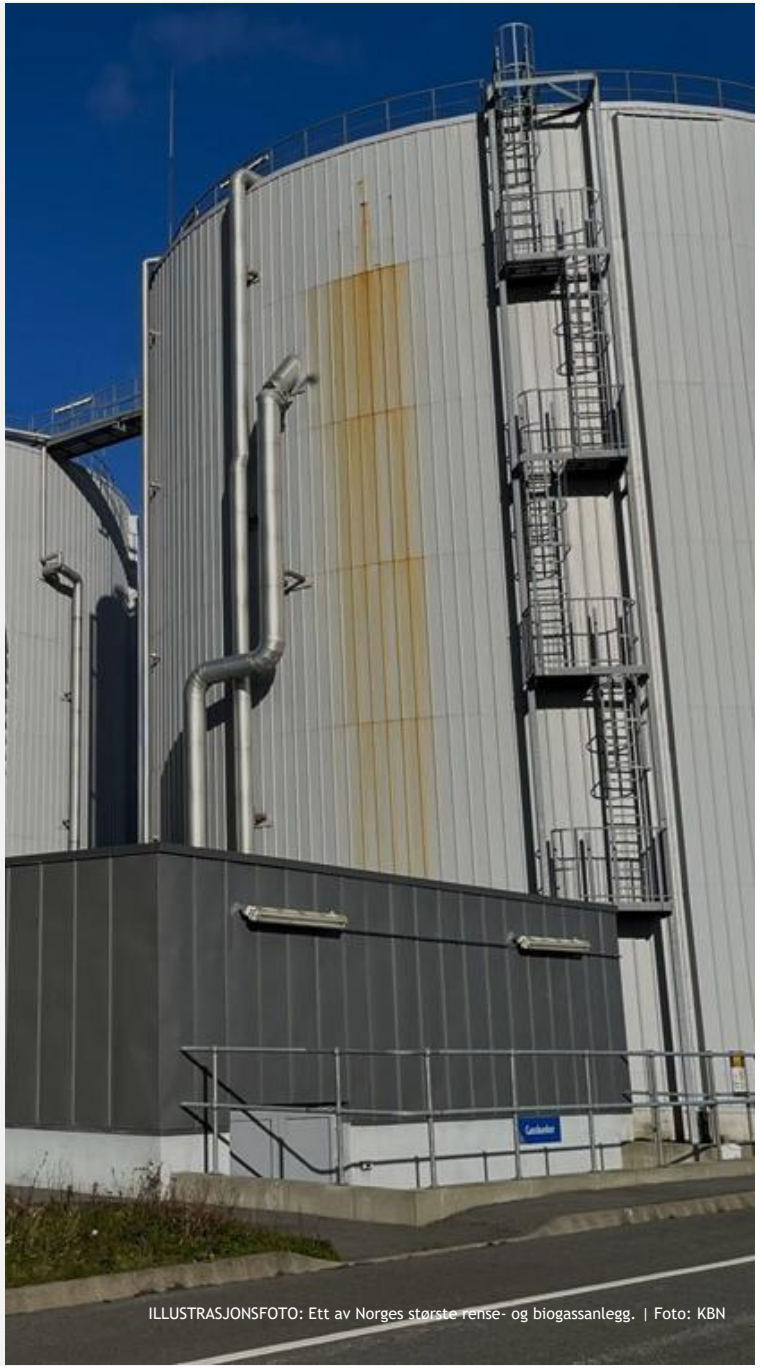
Utfordringen:
I dag har flere aktører i og rundt Sortland Havn egne løsninger for gjenbruk av paller, avfallssortering og håndtering av biprodukter. Likevel mangler det en felles og koordinert infrastruktur som kan samle ressursene og utnytte dem mer effektivt. Dette fører til at mye avfall og biprodukter transporteres ut av regionen, og verdifulle materialer og energiressurser går tapt. Resultatet er unødvendige kostnader, lavere ressursutnyttelse og mindre bærekraftig drift for både havna og næringslivet.

Se nærmere på:
Det bør etableres en felles sirkulær ressursplattform i havna, i samarbeid med renovasjonsselskaper, sjømatindustri og transportaktører.

- **Etabler biogassanlegg for matavfall og slam:**
  Utnytt restråstoff fra sjømatindustrien og annet organisk avfall til produksjon av biogass, som kan brukes til energi eller drivstoff lokalt. Dette gir både miljøgevinst og nye inntektsmuligheter.
- **Utvikle returlogistikk for emballasje og byggematerialer:**
  Innfør systemer for innsamling, sortering og gjenbruk av emballasje, paller og byggematerialer. Dette reduserer avfallsmengden og gir lavere kostnader for aktørene.
- **Avfallssortering med sensorteknologi og vektmåling:**
  Ta i bruk moderne teknologi for å overvåke og optimalisere sortering av avfall. Sensorer og vektmåling gir bedre kontroll, økt ressursutnyttelse og enklere rapportering. Se eget business case.
- **Deling av overskuddsvarme til fjernvarme:**
  Samle og distribuere overskuddsvarme fra industri og produksjon til lokale fjernvarmeanlegg. Dette gir mer effektiv energibruk og reduserer behovet for ekstern oppvarming.
- **Samlokalisering av virksomheter:**
  Legg til rette for at ulike aktører kan samlokaliseres i havna, slik at ressursstrømmer og infrastruktur kan deles og utnyttes mer effektivt.
- **Standardisering av løsninger:**
  Utvikle felles standarder for teknologi og tjenester, slik at det blir enklere å samarbeide, redusere kostnader og sikre kompatibilitet mellom aktørene.

Business Casens potensial:
En sirkulær ressursplattform vil kunne gjøre Sortland Havn til en regional foregangsmodell for sirkulær økonomi. Dette gir lavere kostnader for aktørene, høyere ressursutnyttelse og mulighet for å skape nye grønne arbeidsplasser. Plattformen vil styrke havnas konkurransekraft, bidra til grønn omstilling i regionen og gjøre det enklere å møte både nasjonale og internasjonale krav til bærekraft og miljø.

Veien videre:
1. **Etabler en prosjektgruppe** med representanter fra havna, næringslivet og renovasjonsselskaper (Reno-Vest) for å definere felles mål og behov.
2. **Kartlegg lokale ressursstrømmer** og identifiser hvilke typer avfall, biprodukter og energi som kan utnyttes bedre.
3. **Gjennomfør en mulighetsstudie** for tekniske og økonomiske løsninger, inkludert vurdering av biogassanlegg, returlogistikk og varmeutnyttelse.
4. **Utarbeid en samarbeidsmodell** med klare roller, ansvar og finansiering.
5. **Søk støtteordninger** og relevante tilskudd for å sikre finansiering av piloter og oppstart.
6. **Start med pilotprosjekter** for utvalgte løsninger, og skalér plattformen basert på erfaringer og resultater.



ILLUSTRASJONSFOTO: Ett av Norges største rense- og biogassanlegg. | Foto: KBN

© BDO

Styringsgruppe for Nye Sortland havn- og næringspark

Utfordringen:
Dagens havneområde i Sortland er arealmessig begrenset og har utdaterte fasiliteter. Flere aktører har behov for mer plass, bedre logistikkflyt og moderne løsninger, men det mangler en samlet og koordinert plan for utvikling. Selv om det finnes en intern styringsgruppe i Sortland Havn KF, opplever flere aktører at de ikke er tilstrekkelig involvert i prosessen. Det er uttrykt savn etter bedre samarbeid og kommunikasjon mellom havneledelsen og brukerne av havna. Dette øker risikoen for at viktige behov ikke blir hensyntatt, og at utviklingen ikke reflekterer de faktiske utfordringene i driften.

Se nærmere på:

- **Etablere en bredt sammensatt styringsgruppe:**
  Inkluder representanter fra transport-, sjømat- og industribedrifter, slik at aktørene som faktisk bruker havna får direkte innflytelse på utviklingen.
- **Samlokalisering av aktører med felles behov:**
  Planlegg for at virksomheter med lignende logistikk- og arealbehov kan lokaliseres nær hverandre for å oppnå synergier og effektiv ressursbruk.
- **Sikre tilgang til kritisk infrastruktur:**
  Legg til rette for god tilgang til strøm, vann og digitale tjenester, slik at havna kan støtte både eksisterende og nye aktører.
- **Helhetlig arealplanlegging:**
  Planlegg arealbruk med hensyn til støy, drift, sikkerhet og fremtidig vekst, og vurder hva som skal etableres i og rundt det nye havneavsnittet.
- **Investering i moderne fasiliteter:**
  Prioriter bygging av fryseterminal, containerhåndtering og kaifasiliteter som møter dagens og fremtidens krav til logistikk og vareflyt.

Business Casens potensial:
En styringsgruppe med bred deltakelse vil sikre at utviklingen av nytt havneavsnitt faktisk møter brukernes behov. Dette gir Sortland Havn kapasitet til å vokse, tiltrekke nye aktører og bli en moderne og effektiv havn. Med bedre logistikk, økt areal og oppdaterte fasiliteter kan havna styrke sin rolle som regionalt knutepunkt og bidra til bærekraftig næringsutvikling i hele regionen.

Veien videre:

- **Inviter relevante aktører til styringsgruppen:**
  Ta initiativ til å inkludere representanter fra transport-, sjømat- og industribedrifter, slik at både brukere og ledelse er med i styringsgruppen. Dette sikrer at ulike behov og perspektiver blir hørt fra starten av.
- **Kartlegg behov og utfordringer blant aktørene:**
  Gjennomfør en strukturert prosess for å samle innspill fra alle aktører om arealbehov, logistikk, fasiliteter og fremtidige ønsker. Dette gir et solid grunnlag for planleggingen og sørger for at løsninger er tilpasset faktiske behov.
- **Utform en felles utviklingsplan:**
  Utarbeid en plan som kombinerer strategiske mål med operative hensyn, og som tydelig beskriver hvordan nytt havneavsnitt skal utvikles for å møte både dagens og fremtidens krav.
- **Sørg for jevnlig dialog og informasjonsdeling:**
  Etabler faste møteplasser og gode kommunikasjonsrutiner mellom havneledelsen og aktørene. Dette bidrar til å bygge tillit, styrke samarbeidet og sikre at alle parter er oppdatert på fremdrift og beslutninger.
- **Utnevn en prosjektleder for styringsgruppen:**
  En dedikert prosjektleder bør ha ansvar for å koordinere arbeidet, innkalle til jevnlige møter, sette opp sakslister i forkant og lede møtene med tydelig agenda. Prosjektlederen skal også sørge for at referater skrives og distribueres, slik at alle aktører blir hørt og informert, og at fremdriften dokumenteres.



ILLUSTRASJONSFOTO: Samarbeid i transport- og shipping industrien. | Foto: BDO

© BDO

Digitalt dashboard for miljørapportering og datadeling

Utfordringen:
Flere aktører i og rundt Sortland Havn har behov for bedre datagrunnlag og verktøy for miljørapportering, men mangler felles systemer og arenaer for kompetansedeling. Dette gjør det krevende å dokumentere miljøpåvirkning og energibruk på en effektiv og sammenlignbar måte. Mangelen på strukturert samarbeid hindrer også utviklingen av grønne løsninger og tilgang til støtteordninger som krever dokumentert miljøinnsats.

Se nærmere på:

- **Etabler et digitalt Dashboard for havneaktørene:**
  Opprett en felles digital plattform der aktører kan samhandle om og dele miljødata, rapportering og utvikling av grønne tiltak.
- **Fokus på miljøregnskap og ESG-rapportering:**
  Gi aktørene tilgang til verktøy og maler for å rapportere på miljøpåvirkning, energibruk og bærekraftsmål i tråd med nasjonale og internasjonale krav.
- **Deling av beste praksis og tekniske løsninger:**
  Legg til rette for at aktører kan dele erfaringer, metoder og teknologier som har gitt gode resultater innen miljøstyring og energieffektivisering.
- **Felles KPI-er for grønn havnedrift:**
  Utvikle et sett med nøkkeltall som alle aktører kan rapportere på, slik at man får et helhetlig bilde av havnas miljøprestasjon.
- **Samarbeid om søknader til støtteordninger:**
  Bruk forumet til å koordinere søknader om støtte til grønne prosjekter, og sikre at dokumentasjon og målsettinger er samkjørte.

Business Casens potensial:
Et digitalt Dashboard vil styrke Sortland Havns omdømme som en moderne og miljøbevisst havn. Det vil effektivisere rapportering, gjøre det enklere å hente ekstern finansiering og bidra til utvikling av felles grønne løsninger. Samtidig vil enkeltaktørene få bedre verktøy og datagrunnlag for å dokumentere sin bærekraftige utvikling, noe som kan gi gunstigere lånebetingelser, økt innovasjonsevne og mer robuste forretningsmodeller. Dette er positivt for Sortland Havn, som får leietakere med sterkere miljøprofil, sirkulær drift og økonomisk bærekraft, og dermed et mer fremtidsrettet og konkurransedyktig havnemiljø.

Veien videre:

1. **Kartlegg behov og eksisterende praksis:**
   Undersøk hvilke systemer og rutiner aktørene allerede bruker, og hvilke behov de har for støtte og samordning.
2. **Etabler en prosjektgruppe for dashboardet:**
   Inkluder representanter fra ulike aktører i havna for å sikre bred forankring og eierskap til løsningen. Utnevn en prosjektleder for å holde progresjonen oppe.
3. **Velg teknisk løsning og plattform:**
   Vurder eksisterende digitale verktøy eller utvikling av en ny løsning som er brukervennlig og tilpasset behovene i havna.
4. **Definer felles mål og KPI-er:**
   Enes om hvilke miljødata som skal samles inn og hvordan de skal rapporteres, slik at alle aktører bidrar til et helhetlig miljøregnskap.
5. **Pilotér dashboardet med utvalgte aktører:**
   Test løsningen i mindre skala for å høste erfaringer og justere før bred utrulling.



ILLUSTRASJONSFOTO: Bærekraftig utvikling. | Foto: BDO

© BDO

Brukerforum for samhandling og strategisk retning i nåværende havn

Utfordringen:
Flere aktører i og rundt Sortland Havn opplever manglende dialog, uforutsigbarhet og svak samhandling med havneledelsen. Dette skaper frustrasjon og hindrer felles utvikling, og svekker tilliten mellom havna og viktige interessenter.

Se nærmere på:

Etablering av et fast Havneforum med representanter fra næringsliv, kommune og havn for å:

- Forankre beslutninger om investeringer og utvikling.
- Forebygge konflikter og bygge tillit.
- Koordinere drift og ressursbruk.
- Skape felles forståelse for havnas strategiske retning.

Koordinerende rolle og struktur:
Forumet må ha en dedikert koordinator eller prosjektleder med ansvar for:

- Å utarbeide agendaer som sikrer at aktørene får luftet utfordringer og muligheter for samarbeid
- Å kalle inn til møter og holde ordstyrerrollen
- Å sikre at møtene oppleves relevante og verdifulle for alle parter
- Å legge til rette for bred deltakelse og forpliktelse, slik at det ikke blir tilfeldig hvem som møter
- Å fremme dialog, kunnskapsdeling og forståelse på tvers av aktører

Dette gir forumet en tydelig retning og sikrer at det blir en reell arena for samhandling – ikke bare en møteplass.

Business Casens potensial:
Et velfungerende havneforum vil styrke samarbeidet mellom Sortland Havn, næringslivet og kommunen, og bidra til økt forutsigbarhet i beslutningsprosesser og utviklingsarbeid. Ved å etablere en strukturert arena for dialog og koordinering, blir havna en mer attraktiv og pålitelig partner for investeringer og prosjekter. Forumet legger til rette for bedre ressursutnyttelse, felles forståelse og tillitsbygging, noe som kan gi økt tilgang til eksterne midler og støtteordninger. I tillegg vil det styrke havnas rolle som regional utviklingsaktør, forbedre omdømmet og bidra til et mer robust og fremtidsrettet havnemiljø.

Veien videre:

1. **Kartlegg behov og forventninger hos relevante aktører**
   Innhent innsikt fra havneaktører om deres utfordringer, behov og ønsker for forumet.

2. **Etabler mandat og struktur for forumet**
   Definer formål, deltakelse, møtearenaer og temaer for å sikre tydelig retning og forankring.

3. **Utnevn en koordinator/prosjektleder for forumet**
   Sett en ansvarlig for møteledelse, agenda, innkalling og oppfølging for å sikre relevans og bred deltakelse.

4. **Gjennomfør en pilotfase med jevnlige møter og evaluering**
   Test forumet i praksis over en periode og juster basert på tilbakemeldinger fra deltakerne.

5. **Integrer forumet som en fast del av havnas styringsmodell**
   Formaliser forumet som en del av havnas strategiske arbeid for å sikre kontinuitet og effekt.



ILLUSTRASJONSFOTO: Bærekraftig utvikling. | Foto: BDO

© BDO

Felles utstyrsordning med verktøy og servicefasiliteter for økt sirkularitet og bedre ressursutnyttelse

Utfordringen:
Sortland Havn har i dag en lite koordinert bruk av utstyr. Hver aktør investerer i egne trucker, paller og redskaper, noe som fører til unødvendige kostnader, lav utnyttelsesgrad og plassmangel. Mindre aktører har begrenset tilgang til nødvendig utstyr, og det finnes få ordninger for deling eller samarbeid. Mangelen på felles løsninger og digitale systemer gjør driften mindre effektiv og hindrer utvikling av sirkulære og bærekraftige modeller.

Se nærmere på:

- **Felles bruk av løfte- og transportutstyr:**
  Etabler ordninger for deling av trucker, palleheiser, containermoduler og annet utstyr som kan benyttes av flere aktører etter behov.
- **Gjenbruk og deling av emballasje og redskaper:**
  Innfør retursystemer for paller, fiskekasser og annet logistikkutstyr for å redusere avfall og kostnader.
- **Teknisk utstyr og servicefasiliteter:**
  Tilrettelegg for samlokalisert tilgang til verktøy, vedlikeholdsutstyr og teknisk støtte, slik at aktørene får rask og rimelig tilgang til nødvendige ressurser.
- **Digital koordinering:**
  Utvikle et digitalt system for reservasjon, sporing og vedlikehold av felles utstyr. Dette sikrer rettferdig tilgang, oversikt og optimal ressursbruk.

Business Casens potensial:
En felles utstyrsordning ved Sortland Havn vil bidra til mer effektiv og bærekraftig drift, samtidig som den reduserer kostnader for aktørene. Ved å dele på løfteutstyr, emballasje, tekniske redskaper og servicefasiliteter, kan man unngå dupliserte investeringer og frigjøre verdifull areal. Dette fremmer sirkulær økonomi og gir bedre ressursutnyttelse. Samarbeid om utstyr styrker tilliten mellom aktørene og legger til rette for nye forretningsmodeller basert på deling, vedlikehold og teknisk støtte. I tillegg vil mer effektiv logistikk og færre transporter bidra til lavere utslipp og en grønnere havnedrift, noe som styrker Sortland Havns posisjon som en moderne og fremtidsrettet havn.

Veien videre:

1. **Kartlegg eksisterende utstyr og behov:**
   Gjennomfør en oversikt over hva som finnes i dag, hva som brukes sjelden, og hvilke behov som går igjen blant aktørene.
2. **Etabler en prosjektgruppe med aktørene:**
   Inkluder representanter fra ulike virksomheter i havna for å sikre bred forankring og felles eierskap til ordningen.
3. **Utnevn en prosjektleder for ordningen:**
   Prosjektlederen bør koordinere arbeidet, innkalle til møter, sette opp sakslister, lede møtene og sikre at referater skrives og deles. Dette gir struktur og kontinuitet.
4. **Velg modell for drift og eierskap:**
   Vurder om ordningen skal organiseres som et samarbeid, en felles driftsenhet eller via tredjepart, og avklar ansvar og kostnadsdeling.
5. **Utvikle digital løsning for koordinering:**
   Velg eller utvikle et system for reservasjon, sporing og vedlikehold som er enkelt å bruke og gir god oversikt.
6. **Start med pilotprosjekt:**
   Test ut deling av utvalgt utstyr i mindre skala for å høste erfaringer og justere før bred utrulling.



ILLUSTRASJONSFOTO: Trucker. | Foto: Ådalen Truck

© BDO

Regional havneallianse for samordnet utvikling

Utfordringen:
Flere havner i regionen investerer parallelt i infrastruktur som terminaler, fryselager og energiløsninger. Dette gir risiko for duplisering, ineffektiv ressursbruk og unødvendige kostnader. Manglende koordinering på tvers av kommuner og havner gjør det vanskelig å utnytte ressursene optimalt og svekker regionens samlede konkurransekraft. Uten en felles strategi risikerer man at investeringer ikke gir ønsket effekt, og at regionen står svakere i møte med nye logistikkbehov.

Se nærmere på:

- **Etabler en regional havneallianse:**
  Inviter Andøy Havn, Hadsel havn, Harstad havn, Kvæfjord havn, Lødingen havn og Øksnes havn til samarbeid for å styrke felles utvikling og koordinering.
- **Samordne investeringer i infrastruktur:**
  Planlegg og gjennomfør investeringer i terminaler, fryselager og energiløsninger i fellesskap for å unngå duplisering og sikre best mulig ressursutnyttelse.
- **Standardisere tjenester og tekniske løsninger:**
  Utvikle felles standarder for tjenester, digitale systemer og teknisk infrastruktur slik at havnene blir mer kompatible og kan samarbeide mer effektivt.
- **Utvikle felles ruteplaner og markedsføring:**
  Samarbeid om planlegging og felles markedsføring for å tiltrekke mer gods og flere kunder til regionen.
- **Utnytte Hålogalandsveien som felles logistikkakse:**
  Koordiner transport og logistikk langs Hålogalandsveien for å styrke regionens rolle som logistisk knutepunkt og sikre effektive transportløsninger.

Business Casens potensial:
En regional havneallianse vil styrke Sortlands posisjon som logistisk knutepunkt og bidra til bærekraftig vekst i hele regionen. Samordnet utvikling gir lavere kostnader, bedre ressursutnyttelse og økt konkurransekraft. Alliansen vil gjøre det enklere å møte fremtidige krav til grønn logistikk, tiltrekke nye kunder og sikre at regionen står sterkere sammen i møte med nasjonale og internasjonale aktører.

Veien videre:

- **Gjenoppta og utvide samarbeidet:**
  Det har tidligere vært initiert dialog mellom havnesjefer i regionen, men samarbeidet har i stor grad vært begrenset til strategiske diskusjoner. For å lykkes med en reell havneallianse må samarbeidet utvides til også å inkludere driftssjefer og operativt ansvarlige. Dette vil sikre at både strategisk utvikling og daglig drift ses i sammenheng.
- **Etabler en bredt sammensatt arbeidsgruppe:**
  Sett sammen en gruppe med representanter fra både ledelse og drift i hver havn, for å sikre at alliansen forankres på tvers av nivåer og fagområder.
- **Definer felles mål og utfordringer:**
  Identifiser konkrete utfordringer som går igjen i regionen, som arealbruk, logistikkflyt, teknisk utstyr og bemanning. bygg en felles forståelse av hva alliansen skal løse.
- **Utvikle en felles samarbeidsplattform:**
  Lag en struktur for hvordan havnene skal samarbeide i praksis – både strategisk og operativt. Dette kan inkludere felles møteplasser, digitale verktøy for informasjonsdeling og rutiner.
- **Start med praktiske samarbeidsprosjekter:**
  Test ut felles tiltak som koordinert vedlikehold, deling av utstyr eller felles innkjøp for å skape rask effekt og bygge tillit.
- **Søk støtte og politisk forankring:**
  Involver regionale myndigheter og søk støtteordninger som kan bidra til å finansiere felles prosjekter og utvikling av alliansen. Politisk forankring er avgjørende for å sikre langsiktig gjennomføringsevne.



ILLUSTRASJONSFOTO: Samarbeid i transport- og shipping industrien. | Foto: BDO

© BDO

Sortland Havn kan benytte en prioriteringsmatrise for å følge opp aktivitetene frem mot 2030

Prioriteringsmatrisen under er satt opp med eksempler på hvordan ulike aktiviteter kan rangeres og sorters.

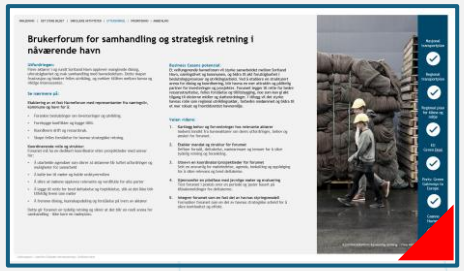
Sortland Havn

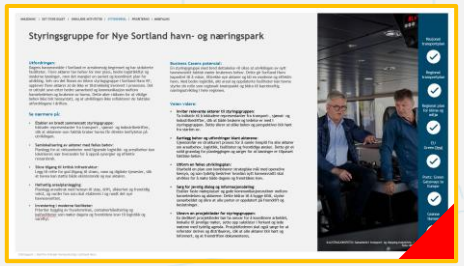
Potensial

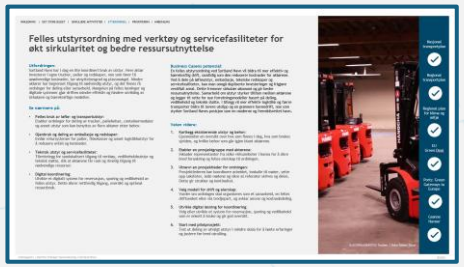
2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2030

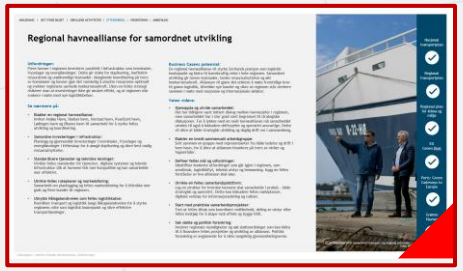
Eksempel

2030:
Sortland Havn er Norges mest innovative, effektive og grønne havn



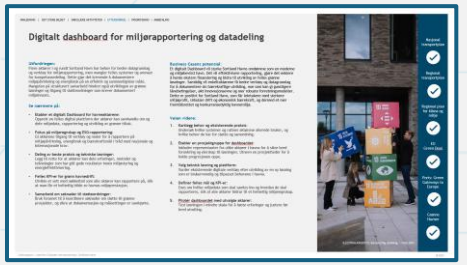












= Prioritert aktivitet

Modenhet

© BDO



05. Veien videre

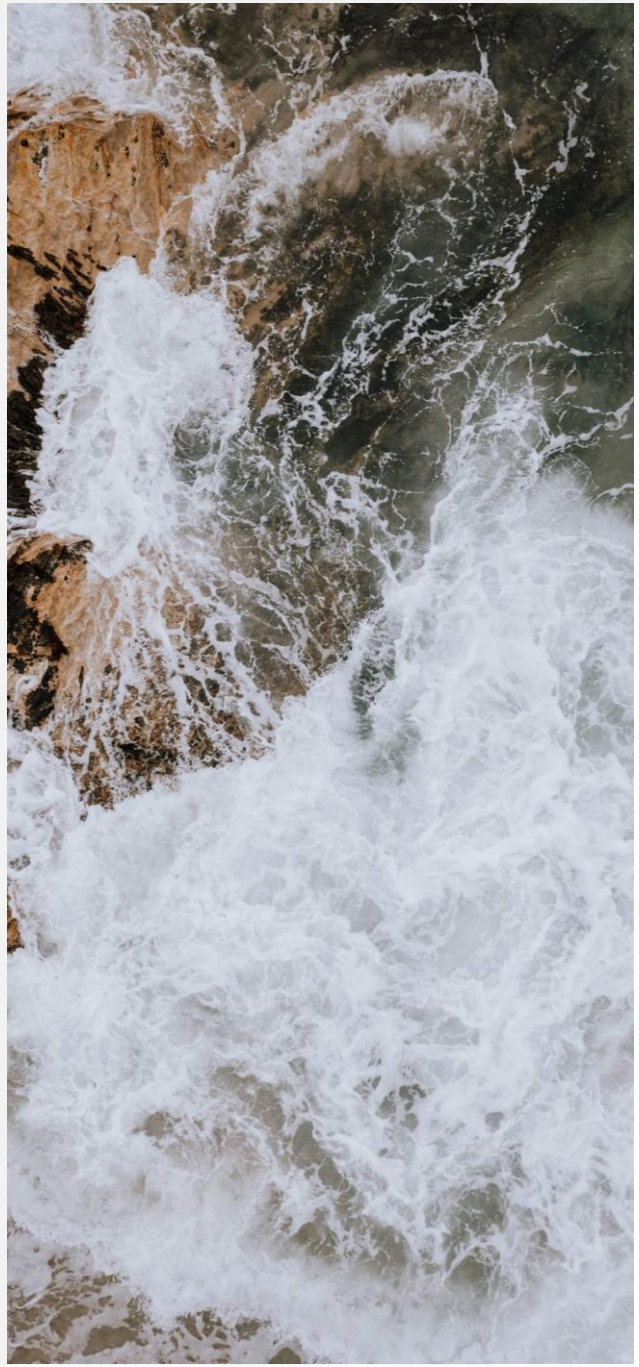
Anbefalte første steg i arbeidet

Anbefalt veien videre - prioriterte tiltak for videre arbeid - maritim sirkulær havnesatsing

Sortland Havn har gode forutsetninger for å ta en tydelig rolle i utviklingen av en maritim sirkulær havnesatsing. For å lykkes anbefales det å starte med å etablere en tydelig struktur for styring og videre arbeid, før konkrete tiltak realiseres. Videre bør Sortland Havn prioritere tiltak med høy modenhet og tydelig samhandlingspotensial, for å sikre både rask fremdrift og langsiktig effekt. Tiltakene som er identifisert i denne rapporten bør derfor vurderes samlet i en prioriteringsmatrise basert på modenhet og potensial (jf. side 33).

Tabellen under viser foreslåtte tiltak som anbefales prioritert først i det videre arbeidet.

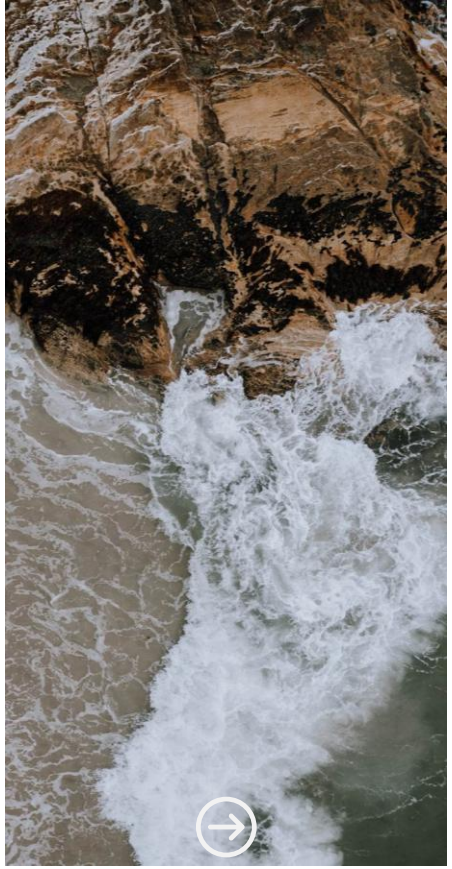
Tiltak	Hva	Hvorfor	Fokus i neste fase
Etablere felles styring og tydelig organisering	Etablere en tydelig styringsmodell for arbeidet med maritim sirkulær havnesatsing, inkludert styringsgruppe, prosjektansvar og operative arbeidsgrupper. Avklare roller, mandat og beslutningslinjer på tvers av havn, kommune og sentrale samarbeidspartnere.	Manglende struktur og uklar organisering skaper usikkerhet hos aktører og hemmer fremdrift, investeringer og samhandling. En tydelig styringsmodell er en forutsetning for å lykkes med omstilling og videre utvikling.	• Etablere styringsgruppe og prosjektledelse • Avklare roller, ansvar og beslutningspunkter • Sikre forankring hos eier, kommune og nøkkelaktører
Sette en ambisjon og retning for havnesatsningen	Definere en felles ambisjon og tydelig retning for den maritime sirkulære havnesatsingen, med klare mål for ønsket utvikling på kort og lang sikt. Ambisjonen bør knyttes til Sortland Havns rolle som industrihub og regional aktør for grønn omstilling.	En tydelig ambisjon gir felles retning, forutsigbarhet og samlingspunkt for prioriteringer. Uten et klart definert målbilde blir utviklingsarbeidet fragmentert og mer reaktivt.	• Enes om overordnet mål- og ambisjonsnivå • Avklare hva Sortland Havn skal prioritere – og ikke • Kommunisere retning tydelig til aktører og samarbeidspartnere
Gjennomføre prioritering av identifiserte nøkkelaktiviteter	Prioritere identifiserte tiltak og muligheter basert på modenhet, gjennomførbarhet, samhandlingspotensial og forventet effekt. Prioriteringen bør brukes aktivt som styringsverktøy for videre planlegging og ressursbruk.	Sortland Havn har mange muligheter, men begrenset kapasitet og handlingsrom. En strukturert prioritering er nødvendig for å sikre fokus, fremdrift og riktig bruk av ressurser i videre arbeid.	• Bruke prioriteringsmatrise (modenhet vs. potensial) • Velge ut 3–5 aktiviteter for videre utvikling • Avklare rekkefølge, ansvar og videre utredningsbehov



© BDO

BDO

tett på











01

Innledning
Rammeverk og metodikk for arbeidet

02

Det store bildet
Internasjonale, nasjonale og regionale føringer, trender og rammebetingelser som påvirker sirkulære initiativer

03

Innsiktsanalyse
Forståelse av pågående og potensielle sirkulære aktiviteter

04

Beskrivelse av nøkkelaktiviteter
Videre beskrivelse av utvalgte nøkkelaktiviteter som speiler innspill og funn fra innsiktsarbeidet

05

Veien videre
Anbefalte første steg i arbeidet med maritim sirkulær havnesatsning

© BDO